

Епископ Григорије: Патриотизам – демистификација стереотипа

1. Јануар 2013. - 9:38

Интервју Епископа Григорија у новогодишњем двоброју магазина „Недељник“

Постоји много појмова и ријечи у нашем језику о чијој семантици и етимологији мало или уопште не размишљамо, а употребљавамо их често, понекад и свакодневно.

Етимолошки, патриота је (лат. *patriota*, грчки – πατριώτης, земљак – од πατριώς – оцима или прецима наклоњен) онај који воли отаџбину, родољуб.

Ријеч патриота, нимало случајно, у свом коријену садржи именицу патер – отац, онај који се налази на челу породице и који је најодговорнији за своје ближње, као што је и Отац наш Небески својом неизрецивом љубављу најодговорнији за све нас.

Без обзира на његово етимолошко поријекло, чини се да је патриотизам један у низу појмова чије је изворно значење од претјеране употребе – већином у погрешним контекстима – изблиједило, политички „замагљено“ и злоупотребљено.

Просјечан човјек на просторима бивше СФРЈ патриотизам неријетко изједначава са национализмом, националном острашћеношћу и шовинизмом. Да је између овог првог и потоњих израза често успостављен знак једнакости – најбоље се показало у посљедњем рату деведесетих година прошлог вијека.

Укратко, многи од нас не разумију право значење ријечи патриотизам или је пак употребљавају у искривљеном контексту. У таквим случајевима, патриотизам јесте једнако бусање у прса, заклињање у српство, хрватство или неку другу народност и халабука и викање из „свег гласа“ на неком масовном скупу. У екстремним околностима, какве су ратови, ова општа опијеност егоистичном самодовољношћу претвара се у крвави пир о чијим посљедицама није потребно посебно говорити.

С друге стране, имамо дијаметрално супротне примјере – нови, „прогресивни талас“ просвјетски и глобалистички настројених појединаца (да ме погрешно не схватите, као хришћанин и човјек немам ништа против Европе нити остатка свијета јер им, на крају крајева, и ми географски и цивилизацијски припадамо) – патриотизам и њему сличне одреднице сматра превазиђеним, „затуцаним“ категоријама, а било какво национално опредјељење и припадност (поготово, не дај Боже, културно и економски заосталој српској нацији) – депласираним.

То је нешто чега се треба одрећи и потражити уточиште у еманципованом, ближем или даљем географском и културном окружењу, у којем се можете представљати за било кога или се декларисати као „човјек свијета“, чиме, коначно, превазилазите „уске оквире“ свог националног постојања и потискујете сјећање на опанке и моравско коло.

Негдје у процијепу између ове двије крајности – погрешно схваћеног национализма и одлучног одбијања и презирања било чега што носи предзнак „национално“ и „отаџбинско“ – лежи суштински проблем и самог поимања патриотизма. За ову биполарност у нашем народу не можемо кривити ни једну ни другу страну јер смо сви ми дио истог организма и сносимо подједнаку одговорност, бар у оним случајевима у којима ово питање зависи од нашег личног дјеловања.

За моје схватање патриотизма несумњиво је било пресудно неколико чињеница и догађаја из дјетињства и младости. Одрастао сам у близини мултинационалног и мултиконфесионалног града Вареша у средњој Босни.

Остао сам рано без оца и дјед по мајци је подизао мог старијег брата и мене. Дјед је био оцаковић, мудар човјек и горштак свикао на тежест живота у нимало лагодним околностима. За мог брата и мене дао је све што је имао, а најдрагоцјеније наслеђство било је то што нас је научио шта значи бити Човјек, како се, достојанствено и уздигнуте главе, носити са недаћама у животу. Научио нас је и да једнако поштујемо и римокатолике Хрвате и муслимане Бошњаке, али и да славимо славу, чувамо спомен на своје претке и штитимо и волимо један другог као сами себе.

Његове посљедње ријечи на умору биле су: „Сачувајте очевину“. Послије дједовог упокојења, трагајући за смислом живота, дошао сам у Београдску богословију.

Недуго затим почела је и чувена студентска „револуција“ раних деведесетих. Нажалост, ни они против којих је подизана, ни они који су је подизали – нису оличавали патриотизам којем сам хтио да служим. Зато сам се, недуго затим, повукао из свијета и замонашио. А онда ми је Господ, у својој милости, пружио прилику да живим са истинским патриотом – владиком Атанасијем, тадашњим епископом захумско-херцеговачким и приморским, који је – оно што изворно значење ове ријечи обухвата – уистину био отац и патриота, Божији човјек који је даноноћно помагао својим ближњим: хранио и појио измучене избјеглице и допремао помоћ за своје суграђане из свих дијелова свијета. И помагао је свима, без разлике које су вјере, нације или политичког опредјељења; без обзира на то да ли су вјерујући или не.

Ту, у гротлу рата, видио сам да истински патриотизам значи помагати онима којима је помоћ потребна: нахранити гладне, напојити жедне, сахранити пострадале. На другој страни, било је и острашћених умова којима је рат служио као простор за пројаву сопствених извитоперених намјера и нагона.

Сувишно је постављати питање ко је је у свему томе свједочио патриотизам.

Данас – као владика захумско-херцеговачки и приморски – требало би да се бринем за повјерени ми народ и епархију, колико ми допуштају снага и вјера које ми је Господ даровао. Свјестан сам да нису све моје одлуке увијек биле исправне, али настојим да на сопственим грешкама учим и наставим корачати даље, онако како су ме поучавали мој дјед, владика Атанасије и – прије свих – како ме учи Владика над владикама, Господ наш Исус Христос. Трудим се да не издам свог оца и Оца нашег Небеског.

Иако плачем када чујем химну Боже правде – не сматрам себе добрим патриотом, али се надам да ћу, јачањем своје вјере у Бога и наде у бољу будућност – послужити другима. Зато се већ трећу годину налазим у Мостару јер један од задатака које је Господ у овоземаљском животу поставио пред мене и тај да са својом сабрањом обновим православни живот и Саборну цркву у овом граду, у спомен на наше оце – Серафима Перовића, Леонтија Радуловића, Шантића, браћу Ђоровиће и све оне који су живјели и пострадали за име које данас носимо; за оно што данас јесмо и за оно што ће наша дјеца бити у будућности.

Чини ми се да је то мој превасходни патриотски задатак и дуг земљи наших отаца. За православне хришћане, Србе, присуство владике и обнова Саборне цркве у овом ратом разореном граду значи наду у повратак и сигурнију будућност. Тамо гдје је народ којем служим – ту је и мој дом и моја породица. Вјерујем да се само онај који покаже свој дом, своју породицу и способност да живи са другима, у заједници – може назвати патриотом.

То је, дакле, за мене **патриотизам и љубав према отаџбини.**

Никада не смијемо сметнути с ума да патриотизам није бусање у прса нити гласато експонирање по којекаквим политичким трибинама, заклинање у свог вођу или слијепо демонстрирање нечије политичке идеологије. Такав патриотизам треба демистификовати. Патриота није човјек који са ножем у руци и мржњом у очима јури да посијече свог брата. Патриота није човјек који, чинећи другима зло, на туђом крвљу и сузама натопљеној земљи гради свој дом. Патриота није ни онај који громогласно слави појединце из свог народа који су убијали и протјеривали припаднике другог народа и вјере, као што смо недавно имали прилике да видимо на улицама хрватских градова. Све то заједно није патриотизам. То је псеудопатриотизам, ултранационализам и шовинизам. Патриотизам – нипошто.

Али, не можемо се сложити ни са другом крајношћу, са другом страном којој је одбојна свака врста патриотизма, па и оног истинског, у изворном значењу те ријечи.

Патриотизам и отаџбина су увијек релационог карактера: чија је отаџбина ако нема своје синове и кћери, и ко су они који немају отаџбину? Отуда и пријекна потреба библијског јеврејског народа за отаџбином; отуда и наша потреба за Косовом и Метохијом.

Због тога је у јелинско доба прогонство из отаџбине сматрано страшнијом казном чак и од смрти. Напуштајући отаџбину, у жељи за стапањем и асимилацијом са цивилизацијски „напреднијим“ нацијама, сви они који то чине заборављају да свако ко се одриче свог поријекла и коријена – одриче се самога себе.

Јер, како можемо вољети друге ако не волимо себе – и како можемо вољети себе ако не волимо друге? Заборављају и да се свијет којем хрле у сусрет не стиди своје народности, нити прећуткује своје поријекло и коријене. Господ нас је створио да будемо различити и да се, као такви, међусобно надопуњујемо.

И зато тешко оној отаџбини из које људи добровољно журе у прогонство.

То је разлог зашто српски патриотизам мора бити повратак у наручје Оцу, отаџбини и враћање једних другима. За ово нам је потребна слога духа из које ће проистећи способност успостављања заједништва у нашем народу. Све док живимо у неслободи, нељубави, партијашењима и подјелама на „ову“ и „ону“ Србију – ту нема и не може бити мјеста патриотизму нити било каквом облику заједништва.

Стога је патриотизам, најједноставније речено, када – по узору Божијег постојања – љубимо једни друге као сами себе, старајући се за свој дом и ближње, свако по снази којом га је Господ обдарио.

Ако ту, у окриљу породице и на микроплану, поставимо ствари како ваља – оне ће се, природно, пренијети на цијелу Васељену коју нам је Отац наш Небески даровао Духом Светим кроз Сина свога који је са Крста пригрлио све нас својом жртвеном љубављу као највећи Патриота свијету икада објављен.

Извор: Епархија захумско-херцеговачка